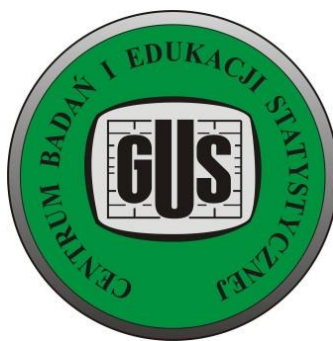

Streszczenie w języku nietechnicznym

Badanie przedsiębiorstw nieinnowacyjnych

Praca powstała w ramach projektu „Wsparcie systemu monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014–2020 oraz programowania i monitorowania polityki spójności po 2020” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020.

Szczecin 2017

Wstęp

W raporcie „Badanie przedsiębiorstw nieinnowacyjnych” przedstawiono wyniki badania przeprowadzonego w 2017 roku na grupie przedsiębiorstw nieinnowacyjnych. Badanie to obejmowało przedsiębiorstwa, które w prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny badaniach dotyczących innowacji zadeklarowały, iż w latach 2014-2016 nie wprowadziły żadnych innowacji, ani nie prowadziły żadnych prac nad innowacjami.

Podmioty objęte niniejszym badaniem zostały wyłonione na podstawie prowadzonych przez GUS badań: PNT-02 (*Sprawozdanie o innowacjach w przemyśle za lata 2014-2016*) oraz PNT-02/u (*Sprawozdanie o innowacjach w sektorze usług za lata 2014-2016*). Są to, przeprowadzane każdego roku badania zawierające zestaw pytań z zakresu wprowadzonych przez przedsiębiorstwa innowacji lub prac nad nimi. Większa część pytań zawartych w badaniach PNT-02 i PNT-02/u skierowana jest do przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje lub prowadziły prace nad innowacjami w badanym przedziale czasu.

Niniejsze badanie adresowane było do podmiotów, które w swoich sprawozdaniach (PNT-02, czy PNT-02/u), w badanym przedziale czasu, nie wykazały żadnych innowacji, ani prac trwających nad nimi (w tym prac przerwanych, czy zaniechanych). Liczba podmiotów wytypowanych do badania wyniosła 11786, z których 6356 złożyło sprawozdanie. Główną przyczyną niezrealizowania badania przez niemal połowę respondentów była odmowa udziału w badaniu, które było badaniem nieobowiązkowym.

Celem pracy było wyliczenie wskaźników dla grupy podmiotów nieinnowacyjnych z zakresu: podstawowych funkcji biznesowych przedsiębiorstwa oraz funkcji wspierających (pomocniczych), planowanych zmian w przedsiębiorstwie, ich strategii i zastosowania standardów ISO na poziomie ogólnopolskim i wojewódzkim oraz na poziomie regionów.

Badanie zostało przeprowadzone w oparciu o ankietę, która zawierała pytania weryfikujące i potwierdzające brak jakichkolwiek innowacji wprowadzonych przez przedsiębiorstwa oraz brak prac nad innowacjami w badanym przedziale czasu; dodatkowo ankietę zawierała zestaw pytań dotyczących wyżej wspomnianych: funkcji (podstawowych i pomocniczych), strategii oraz planów przedsiębiorstw nieinnowacyjnych objętych badaniem. Zestaw pytań zawartych w ankiecie dotyczył lat od 2014 do 2016 oraz od 2017 do 2020, w zależności od działu, którego dotyczyły poszczególne pytania.

Definicje pojęć wykorzystanych w badaniu

Działalność innowacyjna polega na angażowaniu się przedsiębiorstw w różnego rodzaju działania naukowe, techniczne, organizacyjne, finansowe i komercyjne, które prowadzą lub mają w zamierzeniu prowadzić do wdrażania innowacji. Niektóre z tych działań mają charakter innowacyjny, natomiast inne nie są nowością, lecz są konieczne do wdrażania innowacji. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji ¹.

Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie to takie, które w badanym okresie wprowadziło przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową lub realizowało w tym okresie przynajmniej jeden projekt innowacyjny, który został przerwany lub zaniechany w trakcie

badanego okresu (niezakończony sukcesem) lub nie został do końca tego okresu ukończony (tzn. jest kontynuowany)¹.

Przedsiębiorstwo innowacyjne w zakresie innowacji produktowych i procesowych jest to przedsiębiorstwo, które w badanym okresie wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową (nowy lub istotnie ulepszony produkt bądź nowy lub istotnie ulepszony proces)¹.

Innowacja produktowa jest to wprowadzenie na rynek wyrobu lub usługi, które są nowe lub istotnie ulepszone w zakresie swoich cech lub zastosowań. Innowacje produktowe w zakresie usług polegają na wprowadzeniu znaczących udoskonaleń w sposobie świadczenia usług, na dodaniu nowych funkcji lub cech do istniejących usług lub na wprowadzeniu całkowicie nowych usług¹.

Innowacja procesowa jest to wdrożenie nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, dystrybucji i wspierania działalności w zakresie wyrobów i usług. Do innowacji procesowych zalicza się nowe lub znacząco ulepszone metody tworzenia i świadczenia usług. Innowacje procesowe obejmują także nowe lub istotnie ulepszone techniki, urządzenia i oprogramowanie w działalności pomocniczej, takiej jak zaopatrzenie, księgowość, obsługa informatyczna i prace konserwacyjne¹.

Innowacja marketingowa to wdrożenie nowej koncepcji lub strategii marketingowej różniącej się znacząco od metod marketingowych dotychczas stosowanych w danym przedsiębiorstwie. Innowacje marketingowe obejmują znaczące zmiany w projekcie/konstrukcji produktów (*product design*), opakowaniu, dystrybucji produktów, promocji produktów i kształtowaniu cen. Nie zalicza się do nich zmian sezonowych, regularnych i innych rutynowych zmian w zakresie metod marketingowych. Celem innowacji marketingowych jest lepsze zaspokojenie potrzeb klientów, otwarcie nowych rynków zbytu lub nowe pozycjonowanie produktu przedsiębiorstwa na rynku w celu zwiększenia sprzedaży¹.

Innowacja organizacyjna to wdrożenie nowej metody organizacyjnej w przyjętych przez przedsiębiorstwo zasadach działania (w tym w zakresie zarządzania wiedzą – *knowledge management*), w organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem, która nie była dotychczas stosowana w danym przedsiębiorstwie. Innowacje organizacyjne muszą być wynikiem strategicznych decyzji podjętych przez kierownictwo. Nie zalicza się do nich fuzji i przejęć, nawet jeżeli dokonano ich po raz pierwszy¹.

Podstawowe funkcje biznesowe wskazują na podstawowy cel działania przedsiębiorstwa (tj. produkcja wyrobów i/lub świadczenie usług).

Funkcje wspierające obejmują rodzaje aktywności podejmowanych w celu realizacji wskazanych „podstawowych funkcji biznesowych”.

Zbieranie danych odbywało się za pomocą aktywnego formularza *off-line*. Kontrola logiczno-rachunkowa danych prowadzona była na etapie uzupełniania formularza *off-line* oraz w Systemie Informatycznym Badania, w oparciu o założenia do kontroli.

Podstawowe wyniki dotyczące przedsiębiorstw nieinnowacyjnych objętych niniejszym badaniem, z zakresu funkcji podstawowych, funkcji wspierających, planowanych zmian,

¹ Podręcznik Oslo, Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji, wydanie trzecie.

strategii oraz zastosowania standardów ISO zaprezentowane są dalszej części niniejszego streszczenia.

Podstawowe funkcje biznesowe przedsiębiorstwa

Na podstawie przeprowadzonego badania określono cechy przedsiębiorstw nieinnowacyjnych. Większość przedsiębiorstw nieinnowacyjnych świadczyła przede wszystkim usługi (79,0%), jakkolwiek znaczna ich część produkowała wyroby (52,2%).

Niemal wszystkie (97,5%) przedsiębiorstwa nieinnowacyjne realizowały podstawowe funkcje, czyli swój podstawowy cel działania (tj. produkcję wyrobów i/lub świadczenie usług) głównie w Polsce, bez względu na to, czy zajmowały się produkcją wyrobów, czy świadczyły usługi. Prawie jedna czwarta badanych przedsiębiorstw prowadziła swoją podstawową działalność również za granicą.

Przedsiębiorstwa nieinnowacyjne realizowały podstawowe funkcje biznesowe głównie wewnątrz swojej firmy (83,2%). Wysoki odsetek (37,7%) przedsiębiorstw nieinnowacyjnych zlecał część podstawowych funkcji biznesowych do realizacji na zewnątrz, czyli innym podmiotom.

Funkcje wspierające (pomocnicze) przedsiębiorstwa

Przedmiotem badania objętych było 12 poniższych funkcji pomocniczych/wspierających wykonywanych w przedsiębiorstwach:

- transport, dystrybucja, logistyka,
- *call center*,
- marketing, sprzedaż i serwis,
- rozwój oprogramowania,
- przetwarzanie danych,
- inne usługi informatyczne i telekomunikacyjne,
- usługi prawne,
- rachunkowość, księgowość,
- zarządzanie zasobami ludzkimi,
- zarządzanie finansami,
- inżynieria, usługi techniczne,
- prace badawcze i rozwojowe,
- inne.

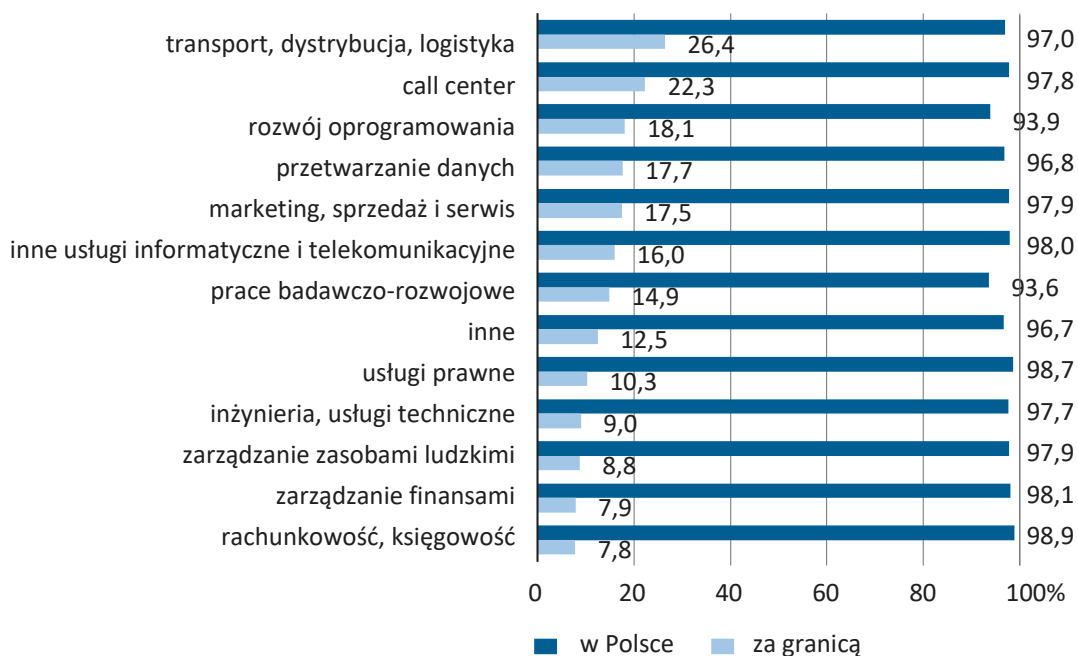
Najczęściej wskazywanymi funkcjami wspierającymi wykonywanymi w przedsiębiorstwie (zob. wykres 1) były rachunkowość, księgowość (wśród 58,4% przedsiębiorstw), transport, dystrybucja, logistyka (57,9%), zarządzanie finansami (47,1%), zarządzanie zasobami ludzkimi (45,8%).

Wykres 1. Odsetek przedsiębiorstw nieinnowacyjnych realizujących poszczególne funkcje wspierające (pomocnicze)

Podobnie jak funkcje podstawowe, przedsiębiorstwa nieinnowacyjne realizowały swoje funkcje pomocnicze głównie w Polsce (w zależności od funkcji, od ponad 93% do niemal 99% podmiotów). Jednakże część z nich realizowała funkcje pomocnicze również za granicą (w zależności od funkcji, od blisko 8% do ponad 26% podmiotów). Na wykresie 2 zaprezentowano jaki odsetek przedsiębiorstw objętych niniejszym badaniem realizował poszczególne funkcje pomocnicze w Polsce, a jaki za granicą.

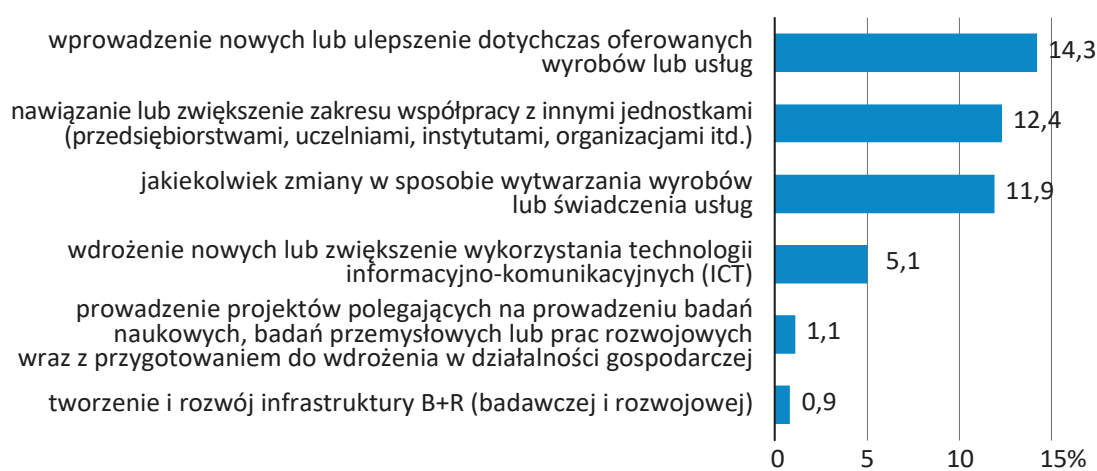
Wykres 2. Odsetek przedsiębiorstw nieinnowacyjnych realizujących funkcje wspierające (pomocnicze) w Polsce i/lub za granicą

Planowane zmiany w działalności przedsiębiorstw nieinnowacyjnych w latach 2017-2020

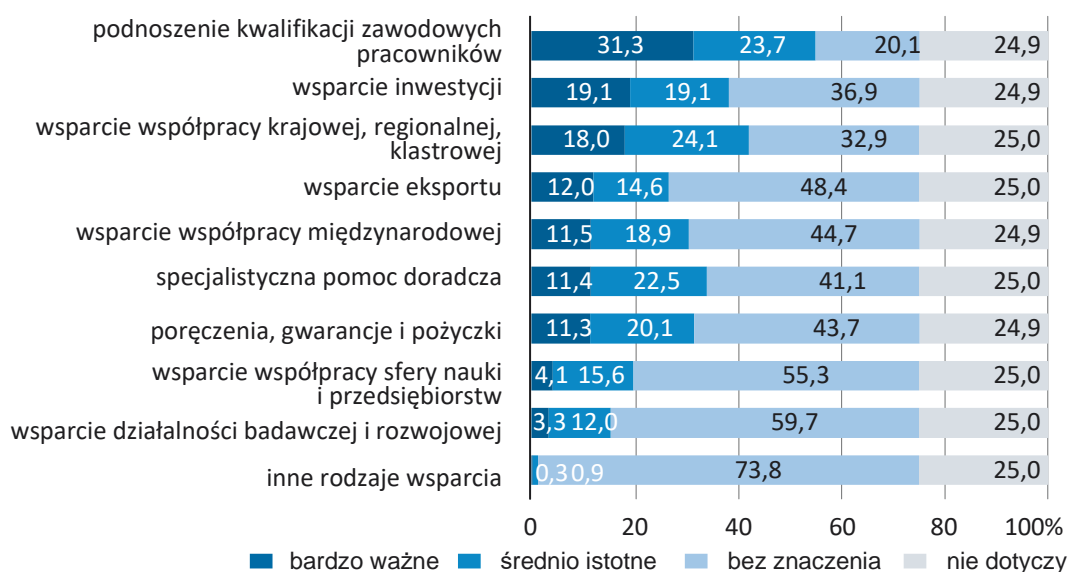
Wśród przedsiębiorstw nieinnowacyjnych, tylko blisko 25% planowało zmiany w swojej działalności w latach 2017-2020. Przedsiębiorstwa nieinnowacyjne, które zamierzały wprowadzić w swojej działalności zmiany, najczęściej planowały wprowadzenie nowych lub ulepszenie dotychczas oferowanych wyrobów lub usług – 14,3%, najrzadziej zaś planowały tworzenie i rozwój infrastruktury B+R (0,9% liczby przedsiębiorstw) – szczegółowe wyniki zaprezentowano na wykresie 3.

Wykres 3. Odsetek przedsiębiorstw nieinnowacyjnych wg rodzajów planowanych zmian w działalności przedsiębiorstw w latach 2017-2020

Przedsiębiorstwa nieinnowacyjne, aby móc zrealizować planowane zmiany dostrzegały potrzebę wsparcia publicznego. Za najbardziej istotne formy wsparcia uważały podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników (31,3%). Dla dużej części przedsiębiorstw nieinnowacyjnych nie miało znaczenia wsparcie publiczne w zakresie działalności badawczej i rozwojowej (59,7%) (zob. wykres 4).

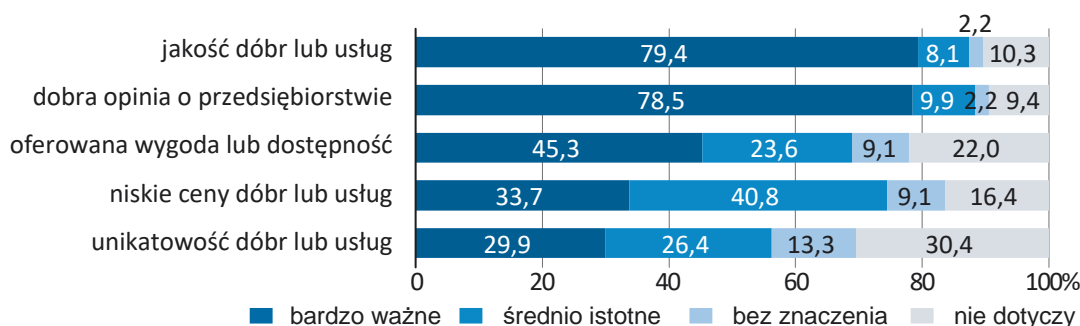
Wykres 4. Odsetek przedsiębiorstw nieinnowacyjnych wg znaczenia poszczególnych form wsparcia publicznego dla planowanych zmian w latach 2017-2020

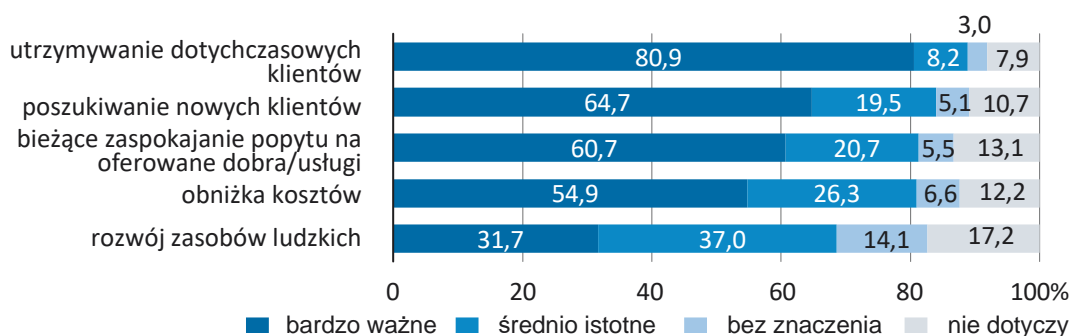
Strategia przedsiębiorstwa

Jakość dóbr i usług oraz dobra opinia o przedsiębiorstwie miały bardzo ważne znaczenie w strategii osiągnięcia przewag konkurencyjnych przez ponad trzy czwarte przedsiębiorstw nieinnowacyjnych (wykres 5). By zrealizować wspomniane cele, największa część przedsiębiorstw nieinnowacyjnych skupiała się przede wszystkim na utrzymaniu dotychczasowych klientów (80,9%) (wykres 6). Relatywnie niewielka część przedsiębiorstw (31,7%) przykładła dużą wagę do rozwoju zasobów ludzkich (wykres 6). W celu osiągnięcia przewagi konkurencyjnej, dla co drugiego przedsiębiorstwa nieinnowacyjnego kluczowe znaczenie odgrywało ulepszanie istniejących dóbr/usług (wykres 7).

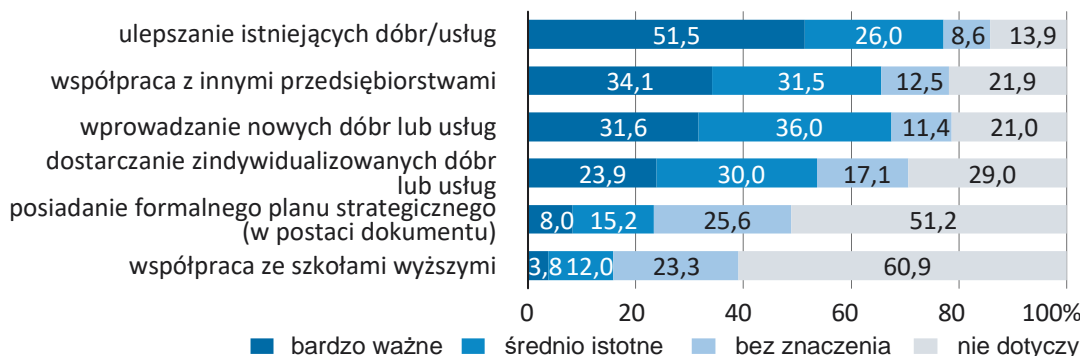
Wykres 5. Odsetek przedsiębiorstw nieinnowacyjnych wg poszczególnych strategii i ich znaczenia dla osiągnięcia przewagi nad konkurencją

Wykres 6. Odsetek przedsiębiorstw nieinnowacyjnych wg podjętych działań i ich znaczenia dla przedsiębiorstwa

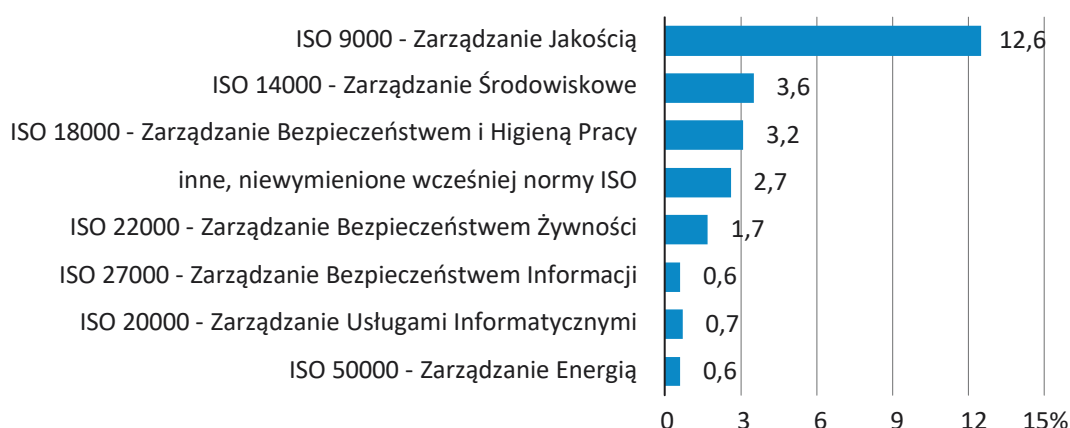
Wykres 7. Odsetek przedsiębiorstw nieinnowacyjnych wg działań i ich znaczenia w długookresowej strategii

Zastosowanie standardów ISO w przedsiębiorstwie

Wyniki przeprowadzonego badania wskazują, iż w latach 2014-2016 niewielka część przedsiębiorstw nieinnowacyjnych stosowała, potwierdzone certyfikatem, metody zarządzania zgodne z normami ISO. Największa część badanych przedsiębiorstw stosowała normy z rodziny ISO 9000 - Zarządzanie Jakością (12,6%) – szczegółowe wyniki w tym zakresie zaprezentowano na wykresie 8.

Wykres 8. Odsetek przedsiębiorstw nieinnowacyjnych stosujących w latach 2014-2016 metody zarządzania potwierdzone certyfikatem

Podsumowanie

Podsumowując wyniki przeprowadzonego badania, zauważyć można, że w dużym stopniu potwierdzają one, iż przedsiębiorstwa, które zadeklarowały brak wprowadzenia jakichkolwiek innowacji oraz brak działalności innowacyjnej w *Sprawozdaniu o innowacjach w przemyśle za lata 2014-2016* lub *Sprawozdaniu o innowacjach w sektorze usług za lata 2014-2016 (formularz PNT-02 lub PNT-02/u)* są faktycznie nieinnowacyjne.

Celem pracy było wyliczenie wskaźników dla grupy podmiotów nieinnowacyjnych z zakresu: podstawowych funkcji biznesowych przedsiębiorstwa oraz funkcji wspierających (pomocniczych), planowanych zmian w przedsiębiorstwie, ich strategii i zastosowania standardów ISO. Opis podstawowych wskaźników zawarty jest w części raportu końcowego poświęconej analizie danych, natomiast szczegółowe ich zestawienie - w tablicach wynikowych stanowiących załącznik do raportu. Wskaźniki te umożliwiają określenie specyfiki działalności przedsiębiorstw nieinnowacyjnych i cech charakterystycznych dla tej grupy przedsiębiorstw, tj. czy planują zmiany, jakie znaczenie dla tych zmian upatrują w poszczególnych formach wsparcia publicznego, jakie znaczenie mają poszczególne strategie i działania dla osiągnięcia przez nich przewagi konkurencyjnej oraz w jakim stopniu stosują poszczególne normy ISO w zarządzaniu przedsiębiorstwem.

Na podstawie zaprezentowanych w niniejszym raporcie wyników można zaobserwować, iż ponad trzy czwarte przedsiębiorstw nieinnowacyjnych dostrzegają fakt, że aby osiągnąć przewagę konkurencyjną bardzo ważne jest dbanie o jakość oferowanych dóbr lub usług. Ponadto, ponad połowa z nich uważała, że należy długofalowo działać w kierunku

ich ulepszania, a ponad jedna trzecia - że należy wprowadzać nowe dobra i usługi. Niewielki odsetek przedsiębiorstw nieinnowacyjnych planował konkretne zmiany w tym zakresie, a co za tym idzie nie dostrzegał możliwości korzystania przy tym ze wsparcia publicznego. W większości przypadków bez znaczenia było dla nich wsparcie w zakresie współpracy nauki i przedsiębiorstw, czy działalności badawczo-rozwojowej. Niewielki odsetek przedsiębiorstw planował prowadzenie projektów wdrażających prace naukowe do biznesu, czy tworzenie infrastruktury B+R.

¹ Podręcznik Oslo, Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji, wydanie trzecie.